

ст. 6 Конвенції стосовно права підсудного на виклик і допит свідків, а відносно потерпілих і проведення з ними очної ставки.

Отже, з огляду на висловлене, слід зазначити, що передбачена ч. 9 ст. 224 КПК заборона на проведення одночасного допиту декількох осіб (очна ставка) з участю малолітніх або неповнолітніх свідка чи потерпілого виглядає небездоганно з правової точки зору, тим більше, що у багатьох випадках мова може йти про звинувачення підозрюваного у вчиненні тяжких злочинів.

Ключові слова: очна ставка, допит, слідчі (розшукові) дії.

Key words: face-to-face interrogation, interrogation, investigative (search) actions.

КАПЛІНА ОКСАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
завідувачка кафедри кримінального процесу,
докторка юридичних наук, професорка*

ЗНЯТТЯ ПОКАЗАНЬ ТЕХНІЧНИХ ПРИЛАДІВ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ: ПРАВОВА СУТНІСТЬ ТА ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК

В березні 2022 р. Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК) серед інших новел був доповнений статтею 245-1 «Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису». Про необхідність подібних змін практичні працівники говорили вже давно, втім лише зараз пропозиції отримали своє законодавче оформлення.

За задумом розробників проекту Закону запропоновані зміни дозволять органам досудового розслідування швидко отримати показання технічних приладів та технічних засобів, що сприятиме розкриттю кримінальних правопорушень.

Спробуємо оцінити запропоновані нововведення. Зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису це нова слідча (розшукова) дія, сутність якої полягає в одержанні слідчим, прокурором від особи, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, необхідних для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, копій фото- або кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режимі, за виключенням місць, що відносяться до приватних помешкань осіб (ст. 245-1 КПК).

Мета зняття показань технічних приладів та технічних засобів полягає в одержанні копій фото- або кінозйомки, відеозапису, здійснених у публічно доступних місцях, у тому числі в автоматичному режи-

ми, та отримання за їх допомогою будь-яких фактичних даних, на підставі яких можна встановити наявність чи відсутність фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження.

Фактичною підставою проведення цієї С(Р)Д є наявність відомостей про те, що показання технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису місять інформацію, що може мати значення для кримінального провадження. Юридичною підставою проведення є постанова слідчого, прокурора.

До технічних приладів та технічних засобів, з яких можуть бути зняті показання, на наш погляд, можуть належати автомобільні відеореєстратори, безпілотні літальні апарати, призначені для виконання польоту без пілота на борту та здійснення фото- або кінозйомки чи відеозапису; технічні прилади та засоби (портативні відеореєстратори), якими оснащені підрозділи Національної поліції з метою здійснення автоматичної фото- і кінозйомки чи відеозапису; стаціонарні системи, які встановлюються в публічно доступних місцях та призначені для здійснення фото- і кінозйомки, відеозапису з метою охорони публічної безпеки чи власності, безпеки дорожнього руху, громадського порядку, здійснення фіксування правопорушень тощо.

Особливістю вказаних технічних приладів та технічних засобів є те, що вони здійснюють кінозйомку або відеозапис, тобто фіксацію динамічних властивостей об'єктів, подій, явищ за допомогою кіно- або відеокамери, в тому числі в автоматичному режимі. Як відомо, кінозйомка проводиться на фотоматеріалах, відеозапис – на цифрових носіях інформації. В свою чергу, фотозйомка забезпечує статичне зображення певної події.

Загальна процесуальна характеристика С(Р)Д полягає в тому, що показання технічних приладів та технічних засобів одержуються від особи, яка є їх власником або володільцем. Інформація, що міститься на вказаних приладах чи засобах повинна мати значення для кримінального провадження. Тобто вона може містити важливі дані, які сприятимуть розкриттю кримінального правопорушення, встановленню особи, яка його вчинила, відшукуванню речових доказів та встановленню інших обставин, які підлягають доказуванню. З технічних приладів та засобів можуть бути зняті показання, які зафіксовані за певний період часу, або за весь період здійснення ними фото- або кінозйомки чи відеозапису.

Важливою ознакою цієї С(Р)Д є те, що фіксуючи технічні прилади або засоби мають розташовуватися у публічно доступних місцях. Це можуть бути місця, до яких можна правомірно увійти та перебувати без отримання на це згоди власника або володільця. Зокрема, до них можуть належати місця, що використовуються особами для спільної роботи, відпочинку, пересування, проведення масових заходів, конференцій (наприклад, вулиці, площі, вокзали, аеропорти, магазини, кафе, ресторани, музеї, пляжі, транспортні засоби громадського корис-

тування, ділянки лісу, парки, пасажирські потяги, літаки, вокзальні перони, платформи тощо).

В цьому контексті слід відмітити, що порушень прав людини та чинного законодавства немає, оскільки відповідно до ч. 1 ст. 307 ЦК України, фізична особа може бути знята на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку лише за її згодою, однак, згода особи на знімання її на фото-, кіно-, теле- чи відеоплівку припускається, якщо зйомки проводяться відкрито на вулиці, на зборах, конференціях, мітингах та інших заходах публічного характеру. Зважаючи на те, що під час отримання показань відповідних технічних приладів та технічних засобів відсутня потенційна можливість порушення прав фізичних осіб під час такої слідчої (розшукової) дії, вона проводиться не на підставі ухвали слідчого судді, а постанови слідчого, прокурора.

Постанова слідчого, прокурора про зняття показань технічних приладів та технічних засобів повинна містити: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) відомості про власника або володільця відповідних приладів або засобів; 3) період часу, за який має бути здійснено зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису.

Для здійснення зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису особі, яка є власником або володільцем відповідних приладів або засобів, пред'являється постанова слідчого, прокурора. За необхідності для проведення цієї С(Р)Д залучається спеціаліст. Уявляється, що, незважаючи на дискреційне право стосовно залучення спеціаліста, перевагу при проведенні цієї С(Р)Д слід надавати обов'язковій участі спеціаліста, оскільки є ризик втрати інформації, що може мати значення для швидкого розкриття кримінального правопорушення.

КПК передбачено, що безпосереднє зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису здійснюється у присутності слідчого, прокурора шляхом: 1) самостійного копіювання особою, яка є власником або володільцем відповідних приладів та засобів; 2) копіювання такою особою за участю спеціаліста відповідних записів на носії, які надаються слідчим, прокурором; 3) надання таких копій власником або володільцем на власних носіях за бажанням такої особи.

На наш погляд, слід критично підійти до способів безпосереднього зняття інформації, оскільки сучасні засоби фіксування дозволяють знищити відповідну інформацію одним натисканням кнопки чи клавіші. Віддаючи перевагу залученню спеціаліста та дорученню саме йому виконання цієї дії, слідчий чи прокурор убезпечать себе від можливих ризиків. Звичайно виключення можуть становити випадки добровільної передачі власником або володільцем такої інформації за їх клопотанням, проханням, зверненням тощо. Втім, можуть виникну-

ти питання від сторони захисту стосовно допустимості носіїв інформації та достовірності інформації, що на них міститься.

З метою забезпечення допустимості отриманого доказу процесуальний порядок зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису повинен бути зафіксований у протоколі, який складається відповідно до вимог ст. 104 КПК.

Нову С(Р)Д слід також відмежовувати від таких Н(С)РД, як аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК); зняття інформації з електронних комунікаційних мереж (ст. 263 КПК) та зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК), а також такого заходу забезпечення кримінального провадження, як тимчасовий доступ до речей і документів (глава 15 КПК).

Ключові слова: кримінальне провадження, слідчі дії, докази, технічні засоби фіксування.

Key words: criminal process, investigation activities, evidence, fixing devices.

КОВАЛЬЧУК СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Івано-Франківського юридичного інституту,
доктор юридичних наук, професор*

ПРОВЕДЕННЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ НА ПІДСТАВІ ДОРУЧЕННЯ: ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Відповідно до норм кримінального процесуального закону, проводити негласні слідчі (розшукові) дії мають право: 1) слідчий, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення; 2) уповноважені оперативні підрозділи Національної поліції, органів безпеки, Національного антикорупційного бюро України, органів Державного бюро розслідувань, органів Бюро економічної безпеки України, органів, установ виконання покарань та слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, органів Державної прикордонної служби України – за дорученням: а) слідчого, який здійснює досудове розслідування кримінального правопорушення (пункт 3 частини 2 статті 40, частина 1 статті 41 і частина 6 статті 246 КПК України); б) дізнавача, який здійснює досудове розслідування кримінального проступку (пункт 3 частини 2 статті 40-1 і частина 1 статті 41 КПК України) та може надавати доручення щодо проведення тих слідчих (розшукових) дій, які можуть мати місце під час досудового розслідування кримінальних проступків – зняття інформації з електронних інформаційних систем або їх частин, доступ до яких не